

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.—
četrt leta . . . 2-50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 16 h
dvakrat . . . 14
trikrat . . . 12
za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide
dne 23. marca 1917.

Cesarjeva zahvala.

Dne 24. novembra 1916 so se poklonili zastopniki naprednih učiteljskih organizacij Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva, Deželnega Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani in Ljubljanskega učiteljskega društva, deželnemu predsedniku za Kranjsko, visokorodnemu gospodu Henrik grofu Attems, da mu podajo izraze sožalja zaradi smrti Nj. Veličanstva presvitlega cesarja Franca Jožefa I. in ponove izjavo udanosti in neomajne zvestobe novemu cesarju Nj. Veličanstvu Karlu I. Nato smo prejeli sledečo Najvišjo zahvalo:

C. kr. deželno predsedništvo za Kranjsko.
Ljubljana, dne 6. februarja 1917.

Štev. 226/pr.

Cenjena

Zaveza avstr. jugoslovanskega učiteljstva
v Ljubljani.

Po Najvišjem naročilu se izreka za izkazani izraz sožalja prilikom smrti Njegovega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. odnosno za podano izjavo udanosti Njegovemu Veličanstvu cesarju Karlu I. pri nastopu vlade najsrčnejšo Najvišjo zahvalo.

C. kr. deželni predsednik:

Attems s. r.

Vabilo

XIII. redni občni zbor

„Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani,
registrirane zadruge z omejeno zavezo,

= dne 25. marca 1917 =
ob 11. uri popoldne v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

Dnevni red:

1. Poročilo upravnega sveta o združnem poslovanju.
2. Poročilo upravnega sveta o računskem zaključku za leto 1916.
3. Poročilo nadzorstva o računskem zaključku in poslovanju upravnega sveta.
4. Predlog upravnega sveta o kritju izgube.
5. Volitev v upravni svet.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Opomba: Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, se sklicuje pol ure pozneje drugi občni zbor v istem prostoru in z istim dnevnim redom, ki bo v smislu § 31 združnih pravil sklepčen pri vsakem številu združnikov.

Učitelj — kulturni delavec.

Ena prvih in poglavitnih nalog pravega in vestnega ljudskega učitelja je, da vpliva na vzgojo in nadaljno izobrazbo šoli odrasle mladine, jo vodi še nadalje, jo blazi in ji utrjuje značaj. Rod za rodom naj prevzame dediščino od prejšnjega in naj nadaljuje to, zida nadalje in izpopolnjuje ljudsko izobrazbo in omiko in tako širi prosveto. Nikdar naj ne bodi pokoja ali celo nazadovanja na tem poprišču. Čim boljši in čvrstejši je posameznik, tem popolnejša je celota. Mnogo je pa odvisno

od dobre šole, posebno pa od zavednega učiteljskega stanu. Država, ki ne stori svoje dolžnosti glede šole in jo zanemara, škoduje ljudstvu in s tem tudi sebi.

V naši državi se nimamo obligatoričnih nadaljevalnih šol za šoli odraslo mladino. Čas od 14. do 18. leta je pa prav posebno važen za razvoj človeškega življenja in ta vrzel se najlažje izpolni z nadaljevalno šolo. Naša slovenska mladina se je bila začela pred vojno prav marljivo gibati. Brezdelno pohajkovanje ob prostem času, brezbrzičnost do domačih in svetovnih dogodkov, se je polagoma umaknila želji in hrepenenju po nadaljni izobrazbi. Ustanovilo se je mnogo izobraževalnih in drugih sličnih društev, kjer se je mnogo storilo za prosope občje izobrazbe. Želimo le, da se to delo še z večjo vnetostjo nadaljuje po vojni. Mladi učitelj naj se marljivo vdeležuje tega mnogo obetajočega gibanja med našo mladino. Kako široko in hvaležno polje ima tu! Vsak učitelj, mlad ali star, naj sodeluje ali neposredne z živahno udeležbo ali posredne z besedo, svetom, navodili ali kakorsikoli bodi.

Mladi učitelj naj skupno skrbi s starejšim učiteljem za svojo nadaljno izobrazbo. Tu ne sme biti nikakršnega razpora in cepljenja. Vsi imejmo isto nalogo in kar storimo najmlajšim tovarišem, koristimo tudi sami. Ako ne pridejo mladi učitelji k nam, poiščimo jih mi! Pri mladih tovariših nista zavest v izpolnjevanju dolžnosti in prevdarnost tako razviti, da bi jih delali odgovorne za njih dejanja in nehanja. Kakor bratje med seboj moramo v organizaciji in izven nje prostovoljno in z veseljem skupno delati in stremeti za istimi cilji. Nihče naj ne ostane zunaj organizacije, nihče ni zadnji, vsak naj zastavi v nje prosope svoje najboljše moči. Naša organizacija naj bo zgled drugim organizacijam. Ako se lahko ponasamo z vzgledno organizacijo, nas bodo rade sprejemale v svojo sredo tudi druge organizacije. A če smo v svoji organizaciji vse prej kot vzor, s čim naj iz-

pričamo, da smo dobri kulturni delavci? Nič ni popolnega pod solncem, nobena organizacija ni brez pomanjkljivosti, nobena brez napak. Zato le navzgor brez prenehanja, brez pokoja! Skušajmo uresničiti svoje ideale!

Kot vestni kulturni delavci moramo delati vse v občo korist, ne samo v korist posameznim slojem in stanovom. Pravi narodni kulturni delavec ne podira in ne razdvaja, temveč zida in združuje in združeno zastopa in podpira. S frazami, zabavljanjem, poniževanjem in s sovraštvom do svojih nasprotnikov ne dosežemo nikakršnih uspehov. Prava ljudska vzgoja in uspešno kulturno delo stoji izven političnega strankarstva, ki je več ali manj egoistično, ki ima le razdirajočo in razdvajočo tendenco. Sleherni, tudi zadnji ud človeške družbe se mora pridobiti za splošnost; in če imamo srce za uboge in najubožnejše ljudi, če se potegujemo za zboljšanje njih gnotnega položaja in če delujemo za njih izobrazbo, delamo v ljudsko korist in v besede pravem pomenu. Nesebično delo za vse, posebno ako je to v korist in v oblaženje tlačenim in zapostavljenim, to je delo in stremenje za človečanstvo, delo brez ozira na hvaležnost in plačilo.

Pomagajmo organizirati ljudstvo gospodarsko in političsko. Prosveta je najboljše orožje proti skritim in odkritim sovražnikom ljudstva. Z besedo in dejanjem, z govorom in pismom moramo vselej in povsod delovati za svobodo in blaginjo ljudstva in brez strahu in javno kazati na nevarnost in škodo, ki preti ljudstvu in na one, odkoder prihaja. Če tudi je tako delovanje v prvi vrsti v korist ljudstvu, torej tudi nam, ki smo deli celote, je vendar zgodovinska resnica, da ve dobro vzgojeno in temeljito izobraženo ljudstvo najprej in najbolje ceni dobro urejeno šolstvo. V teh hudih in žalostnih časih vendar ne smemo pozabiti, da imamo poleg ožjih ciljev še širše in višje naloge.

D.

LISTEK

Stirje veliki dobrodelni koncerti
Glasbene Matice v Ljubljani.

Po sijajnem koncertu slavnega češkega komornega kvarteta in odličnem koncertu komornega virtuozu — goslača Frana Ondříčka je Glasbena Matica želela prirediti tri dobrodelne koncerte v dobrodelne namene in izvajati svetovnoznani, klasični Mozartov Requiem ter novo, na Simon Gregorčičovo besedilo komponirano Sattnerjevo kantato »Soči«. Za oboje so se že dolgo časa vršile priprave in ko je občinstvo izza kulis izvedelo za Matično namero je zanimanje zavladalo povsod. V sled sedanjih težkih razmer je Glasbena Matica našla pri svojem stremljenju na toliko težkoč, da je v resnici čudno, če so se koncerti sploh mogli vršiti. Največ sitnosti je bilo radi godbe, ki jo naši zavezniški Madžari niso hoteli posoditi. To je bilo potov in korakov! Slednjič je bilo treba koncerte preložiti in bali smo se, da jih sploh ne bo. Požrtvovalnost in vztrajnost, pri kateri je Glasbena Matica ostala

la in zlasti trud ter skrbi, ki jih je imel zaslužni g. koncertni vodja Matej Hubad, da je koncerte omogočil, je treba odkritosrečno pohvaliti! Čudno je, da se ima Glasbena Matica boriti s takimi zaprekami, ko hoče proslaviti spomin pokojnega cesarja in s svojimi koncerti podpirati soški sklad ter pomagati ubogim goriskim beguncem. Kdo je neki bolj podpore potreben kot ti? Občinstvo je njen namen razumelo: utile cum dulci in je pokupilo vstopnice za vse tri koncerte v par dneh, tako, da se je Matica morala odločiti navreči še četrti koncert. Pa se pomenimo o koncertih samih.

Dne 6. februarja je po ljubljanskih egiptovski temnih ulicah vse vrelo v Frančiškansko cerkev k Mozartovemu »Requiemu«. O tej klasični črni maši pravijo, da jo je Mozart komponiral po tajnem naročilu nekega grofa v času, ko je zlagal opero »Čarobna piščal«. Mozart je delo sicer prevzel, toda nehoti se mu je vedno vsiljevala misel, da komponira to črno miao — sebi. In res mu je izčrpala zadnjo moč, da se je mogel udeležiti skušenj zanjo le še v naslonjaču. Kmalu potem je moral v posteljo, ki je ni zapustil več. Ustvaril je pa s svojim Requiemom eno najlepših svetovnih cerkvenih del. Glasbena Matica ga je že parkrat izvajala, vendar mislim, da je topot prišel do največje veljave, ker so ga peli v cerkvis spremljevanjem velikega or-

kestra in orgel. V celoti se je sicer poznalo premoalo skupnih skušenj — menda so imeli radi zakasnitev prihoda orkestra samo eno — drugače pa je prednašanje potrdilo sloves Matičnega zbora in dobro kvalificirano godbo zagrebških domobrancev. Kot solisti so sodelovali g. prof. Lovšetova (sopran), gđ. Jelica Sadarjeva (alt), g. L. Kovač (tenor) in g. J. Križaj (bas), vsi štirje pohvalno, čeprav so razven Križaj vsi glasovi prešibki za tako velik prostor kot je Frančiškanska cerkev in je marsikatero krasno mesto v solistovih partijah utonilo v morju orkestra in orgel. Pri teh je sedel g. Stanko Premrl, stolni regens chori, ki se je izkazal odličnega mojstra na svojem instrumentu. Medigre in predigre med posameznimi odstavki bi bile brez škode lahko izostale. Splošno je »Requiem« zapustil jako dober vtis, točno absolvirani, težki fignirani stavki so učinkovali močno. G. Križaj zasluži za občuteno prednašanje »Tuba mirum« posebno pohvalo. Ves glasbeni aparat je z njemu lastno vneto in preciznostjo vodil gosp. koncertni vodja Matej Hubad. — Občinstvo je z vidnim zadovoljstvom poslušalo prekrasno svetovnoslavno glasbeno delo, med navzočimi je bilo mnogo odličnih oseb iz vojaških in civilnih krogov. Začetek — bi rekel — Matičnega glasbenega tedna je bil posrečen in zapuščali smo cerkev z upravičenim upanjem, da

nam tudi prihodnji koncerti prinesejo dovolj glasbenega užitka.

Ves ostali vzporedni koncertov dne 14., 15. in 16. februarja ni zbuja toliko zanimanja kot novejšje p. Hugolina Sattnerjevo delo »Soči«. Kdor je bil priča izvajanju prejšnjih njegovih skladb od Jeftjeve prirese do Oljke je pričakoval, da bo »Soči« kot produkt sedanjega časa, ko so se prorokovanja Simona Gregorčiča žal prehitro izpolnila, veliko, mogočno delo, ki bo pokazalo p. Hugolina Sattnerja na novi poti, stremeči čedalje kvišku. Zdi se mi, da se je pri teh mislih marsikdo malo zmotil. Nočem trditi, da »Soči« ni dobra stvar, da ni nič novega in v novejšem duhu pisanega. Sattner je v vokalni glasbi mojster, o tem ni nobenega dvoma. Res, da zbori kantate »Soči« z malimi izjemami ne učinkujejo tako kot zbori recimo oratorija »Assumptio« ali kantate »Oljki«, imajo pa lepo vlogo, niso bogve kaj pripravi za petje, kar so menda pevci sami lahko izprevideli. Orkestralni part kaže očividno napredek. Simfoniško mišljeni uvod, ki nam prinese glavne misli skladbe je zasnovan po vzoru simfoniške pesmi »Vltava« češkega skladatelja B. Smetane. Soča izvira v skalovju in žubori veselo dalje. Tisti čelo solo mi ne gre zlepa iz spomina. Obigravajo ga krasno godala in flavete. Potem Sattner spretno razpreda motive in uvod bi se poslušal imenitno kot

Vojna.

PREMEMBA V NAČELSTVU GENERALNEGA ŠTABA.

Dosedanjega načelnika generalnega štaba feldmaršala pl. Conrada je odpustil cesar Karel iz te službe in mu odločil drugo važno mesto. Ob tej priliki mu je podelil veliki križ vojaškega reda Marije Terezije. Obenem je imenoval cesar generala pelote pl. Arza za načelnika generalnega štaba.

NJEGOVAN IMENOVAN ZA ADMIRALA.

Cesar je imenoval poveljnika naše vojne mornarice, viceadmirala Maksa Njegovana za admirala.

BOROEVIĆ.

Boroević — soški junak, časti te, občuduje vsak, še vedno zmagati si znal — železni general!

Naval si ruski zajezil, karpatski svet je rešen bil, rešitelj doma si postal — železni general!

Dukla-prelaz si branil ti, spomin si trajni vstvaril si, te dom na veke bo čislal — železni general!

Ko Rim naš dom je pozelel, pošteno si ga v roke vzel, jeklen mu oreh grizti dal — železni general!

Že mislil je nezvesti Lah, da Kras si bo zavzel na mah, ti pa dom braniti si znal — železni general!

Še zdaj ob Soči tam tiči, ker se kot vruga te boji, mu kraške stene glodati dal — železni general!

Ves svet se čudi in strmi: Lah vkljenjen v tvojo pest ječi, zato pa dom te je nazval: železni general!

Vojakom dober oče si, vsi srčno smo udani ti, vsak je še tebi hvalo dal — ljubljani general!

Ko kraški svet zjasnil se bo, podaj vojakom boš svojo, v srcih naših boš ostal — naš ljubi general!

Dok Soča v Adrijo šumi, Triglav se dviga, v bran stoji: dom hvalo tebi bo dajal — slavljani general!

Josip Čonč.

ČEŠKO VSEUČILIŠČE IN ENTENTINA NOTA.

Češko vseučilišče v Pragi bo tudi podalo izjavo proti ententini noti Wilsonu. Ob tej priliki bo pa tudi na podlagi zgodovinskih dokazov zavrnila izjavo dunajskega vseučilišča, da so Nemci ustanovili našo državo in da jim zato pripada vodilna vloga.

PAPEŽ PROTI PODMORSKI VOJNI.

Angleško časopisje poroča iz Rima, da papež protesta proti podmorski vojni ni naslovil neposredno na špansko vlado, marveč na španske kardinale, ki imajo uveljaviti ves svoj vpliv pri vladi. Papež bi rad videl, da bi španska vlada, ločeno od Amerike, storila v Nemčiji energične korake.

AMERIKA — AVSTRIJA.

Diplomatiške zveze med Zedinjenimi državami in Avstro-Ogrsko še niso prekinjene, a vedno bolj prihajajo v ameriškem zunanjem ministrstvu do prepričanja, da se ne bo mogoče izogniti prelomu. Vse je pripravljeno, da svoje zastopnike Amerika lahko takoj odpokliče.

AMERIKA — NEMČIJA.

Vojna med Ameriko in Nemčijo še ni napovedana, vendar se Amerika z vso silo pripravlja na njo. Senat je dovolil 835 milijonov dolarjev za vojne priprave. 115 milijonov je dovoljenih za pospešitev lajdinskih zgradb, 35 milijonov za pomnožitev podmorskih čolnov. Wilson se približuje korak za korakom svojemu cilju — vojni. Prvi korak sovražnosti med Zedinjenimi državami in Nemčijo je smatrati Floodov predlog, ki je bil v senatu sprejet s 403 glasovi proti 13 glasovom, ki pooblašča Wilsona, da sme oborožiti trgovske ladje v obrambo proti podmorskim čolnom centralnih držav. Prvi spopad med kako oboroženo ladjo in nemškim podmorskim čolnom, bo lahko povod za napoved vojne bodisi od nemške, bodisi od ameriške strani.

POOSTRENA PODMORSKA VOJNA.

Medtem, ko se pripravljajo Zedinjene ameriške države na vojno z Nemčijo, medtem ko se vrše pogajanja med Ameriko in Avstro-Ogrsko, da bi ne prišlo do diplomatičnega preloma, pa potaplja brez priznanja podmorski čolni centralnih držav ladje zveznih in nevtralnih držav v veliki množini z ogromnim številom ton. Posledice podmorske vojne prav živo čutijo že vse ententne države. Korespondenčni urad poroča, da je bilo uničenih z vojnimi sredstvi centralnih držav 170 sovražnih trgovskih ladij s prostom 336.000 registerskih ton. Od teh ladij je 91 angleških z 245.500 tonami. Razentega je bilo potopljenih 58 nevtralnih ladij s 103.500 tonami, ker so vozile sovražno konterbando. Izguba ladij znaša torej skupaj 228 ladij s 439.500 tonami. Od začetka vojne so izgubili sovražniki 4.357.500 ton ladijskega prostora, od teh je bilo za 3.314.500 ton angleškega prostora. Nadalje je bilo od centralnih držav uničenih ali zaseženih ladij s 641.000 tonami prostora. Seveda to niso zanesljivi podatki, ker celo nemški državni kancelar Bethmann-Hollweg, kjer se stekajo vsa sporočila, ni mogel še dati natančnih in zanesljivih podatkov.

Z RAZNIH BOJIŠČ.

Na bojiščih ni posebnih dogodkov; vse se pripravlja na pomladansko ofenzivo in odločitev. Kjerkoli udarijo sovražniki, povsod nas bodo našli pripravljene.

BOJ ZA BAGDAD.

V Mezopotamiji so zavzeli Angleži Kut-el Amara. Turki se umikajo proti severo-zahadu. Angleži prodirajo ob obeh straneh reke Tigris v smeri proti Bagdadu. Listi pišejo, da bo prišlo med Kut-el Amaro in Bagdadom do bitke, v kateri se odloči usoda Bagdada.

NOVO NEMŠKO VOJNO POSOJILO.

Nemško novo vojno posojilo mora prinesiti 15 milijard. Tako bodo znašali vsi nemški vojni dolgovi 79 milijard.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Učiteljsko osebje svetoivanske šole, 16 K; šolska mladina slovenske mestne ljudske šole v Rojani nabrala v mesecu januarju, 22 K 38 vin.; otroški vrtec v Trstu, 10 K; Julij, Milan in Milena Mazelle ter Mila in Dragica Vajevečevi v Gradacu, 20 K 18 vin.; prireditel otroškega vrta v Sv. Križu pri Trstu, 550 K; prireditel šolske mladine na ljudski šoli istotam, 400 K; učiteljski zbor ljudske šole v Rojani, 10 K; Pavla Bergantova, šolska voditeljica v Spitaliču, 14 K 70 v.; šolska mladina pri Sv. Lenartu pri Veliki Nedelji, 5 K 66 vin.; Fr. Matejčič, c. kr. deželni šolski nadzornik v Trstu, 10 K; Ema Čampova, c. kr. učiteljica v Trstu, 10 K; skupaj 1068 K 92 vin.

V zadnji štev. izkazanih 236.962 K 78 v. Danes izkazanih 1.068 »92»

Doslej nabranih 238.031 K 70 v.

V. VOJNO POSOJILO.

Po posredovanju učiteljstva se je podpisalo V. vojnega posojila v mariborskem šolskem okraju 2.326.050 K, v slov. bistriškem 2.068.600 K in v šentlenartskem okraju 528.500 K; skupaj 4.923.150 K.

V zadnji štev. izkazanih 609.107 K Danes izkazanih 4.923.150 »

Skupaj V. vojno posojilo 5.532.257 K

SREDNJE ŠOLE.

Dr. Stanislav Benk, c. kr. ravnatelj v Idriji, 25 K; učiteljski zbor c. kr. višje realke v Idriji, 22 K 84 vin.; Maks Pletersčnik, c. kr. profesor v p. v Ljubljani, 20 K; dr. Gregor Pečjak, gimnazijski profesor v Ljubljani, 20 K; Tomo Zupan, 20 K; c. kr. višja realka v Gorici, 64 K; učno osebje c. kr. učiteljskega v Ljubljani, 13 K 79 vin.; dr. Franc Perne, c. kr. gimnazijski profesor v Ljubljani, 10 K; Janko Mlakar, profesor v Ljubljani, 2 K; skupaj 197 K 63 vin.

Doslej izkazanih 46.152 K 33 v. Danes izkazanih 197 »63»

Skupaj 46.349 K 96 v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«: Za »Rdeči križ« itd. 238.031 K 70 v. III. vojno posojilo 278.848 »69» IV. vojno posojilo 2.759.338 »—» V. vojno posojilo 5.532.257 »—» Srednje šole 46.349 »96»

Končna vsota 8.854.825 K 35 v.

Napredno učiteljstvo in boj proti alkoholizmu.

Cenjeni »Učiteljski Tovariš« je prinesel poročilo o konferenci, ki smo jo imeli v gg. deželnima in nekaterimi okrajnimi šolskimi nadzorniki v zadevi pouka o alkoholizmu po šolah. Toda opremil je to poročilo s komentarjem, ki je to poročilo, oziroma njegov vpliv jako oslabil. »Tovariš« je zoper dresuro učencev in zlasti zoper to, da bi se delalo vse oficijelno, od zgoraj dol; delo zoper alkoholizem med uč. ci naj bo svobodna stvar za to vnetega učiteljstva, in otroci naj se nikar ne dresirajo za abstinence, nikar ne vpisujejo v kako »zlato« ali kakršnokoli knjigo, marveč naj se le poučujejo in navaajo k treznosti.

samostojna simfonična točka, ko bi imel le nekoliko drugačen konec. Pozdrave »Krasna si bistra hči planin« je skladatelj položil v usta zboru, ki »Sočo« vsakokrat drugače, a vedno navdušeno pozdravlja. Ljubek je prvi sopranski solo »Tvoj tek je živin je legak«, tudi tenorjev solo »Rad gledam ti v valove bodre« ne zaostaja za njim. Nekoliko prekratki so pač obe vlogi, tako da solistom ni bilo mogoče bogve kaj iz njih napraviti. G. prof. Lovšetova in g. Kovač sta jih lepo pela. Zlasti prva ima nežen glasek kot škripanček, škoda da ga je proti dirigentovi volji večkrat grdo zatemnil orkester. Sledi alt solo: »Ti meni si predraga znanaka« v ljubeznivem tonu pisan odstavek, ki je dal priliko solistinji gdč. Jelici Sadarjevi, da je pokazala svoj pastozni alt in tudi njegove vrline. V Hubadovi šoli je gdč. Sadarjeva izredno napredovala in obeta postati priljubljena altistka. Z njeno izgovarjavo vokala a pa se nisem mogel sprijazniti. — Po altovem solu pride do besede zopet zbor v fugiranem stavku »A ko pridereš na ravnine«, nakar poje bas občuteni, v jugoslovanskem tonu komponirani solo s krasnimi mesti: »Ogromna solza se mi zdiš, a še kot solza krasna«. Ta del je name globoko učinkoval in ne motim se, če trdim, da je eden najlepših v vsi kantati. — Nato zopet Sočo prisrčno pozdravlja najprej ženski, potem ves

zbor in neha z ostro disonanco. Bojni signal in silen zbor, slika vojno. Sattnerju se je velikanski hrup posrečil, dasi ga (podobno kot v Oljki nevilito) nekoliko prehitro konča. Poki pušk, strojnih pušk in kanonov grme med zborom, ki je onomatopoeično razsekan pri besedah »Tod seklja, bridka bodo jekla«. Bas solo »Takrat se spomni bistra Soča« je odlična plod Sattnerjeve muze. Gradacije pri besedah »Tačas pridrvi vse na dan« so sila efektne. Zadnja zborova naloga: »Ne stiskaj v meje se bregov« je hvaležna, če bi bila bolj raztegnjena, morda fugirana, bi učinkovala grandioznejše in zmagonosnejše. Orkestrova mirna poigra pesmi: »s habsburškim bo tronom vedno sreča trdna Avstrije« konča kantato. Pri prvem koncertu je name delo napravilo nekoliko medel vtis. Niti zbor, niti orkester, niti solisti se niso mogli popolnoma uživeti iz vzroka, ker ni bilo mogoče imeti več skupnih skušenj in delo tako vzorno nastudirati kot je to pri g. koncertnem vodji Hubadu stara navada. Pri drugem in zlasti pri tretjem koncertu je pa marsikak pomislek padel. Uvidel sem, da ima »Soča« več občutenih mest, iz katerih žari toplota in seva ljubezen do rodne grude, ki jo sedaj poji kri v potokih. Živi tempi, ki jih je vzel g. dirigent pri zadnjem izvajanju, so zborom pomagali do zmage, podžgali so poslušalce in napravili primerno mnogo večji užitek kot na

prvem koncertu. Na Matičin zbor smo Slovenci lahko ponosni še sedaj, ko ima mnogo odličnih pevcev v strelskem jatku in jih nadomestuje naraščaj, v katerega pa lahko stavimo mnogo nad za bodočnost! Poleg »Soče« sta bili na vzporedju še dve zborovski točki s spremljevanjem orkestra, dr. A. Schwabova »K anglica« kot koncesija sladkih melodij navajenim ušesom in času primerna Premrova »Kranjska zopet z Avstrijo«, ki se skromno reprezentira pa je prav prijetna skladbica z narodno pobarvanim bariton solom, ki bi vsakemu zboru delal ast. Vse basovske in baritonske partije je pel g. Križaj in sicer tako, da si lepše misliti ne moremo. V njem imamo Slovenci solista, ki bi nam ga drugi narodi lahko zavidali. Naj nam še dolgo ostane ohranjen! Naj ne hodi delj kot do Zagreba! Domobranskemu orkestru iz Zagreba je poverjeno mu delo šlo gladko izpod rok. Nastopil je pa tudi samostojno v doslej neznane hrvatskega skladatelja Handa »Svečani hrvatski uverturi« pod vodstvom svojega izbornega kapelnika g. Ivana Muhviča. Uvertura, zložena iz hrvatskih narodnih pesmi, bujno orkestrirana je ugajala posebno na koncu, kjer skladatelj po Smetanovem načinu parafrazira motiv himne »Lepa naša domovina«. Občinstvu je izredno ugajala.

In še neki novinec pianist se nam je predstavil: g. Dragotin Simon, rodом Slovenec, po stanu sodnik, sedaj v vojaški suknji. Obvlada svoj instrument popolnoma in je pokazal hvalevredno tehniko. Lisztovo »Tarentela Napoli« je prednašal na drugem večeru prav odlično. Vsakokrat je koncert zaključil A Dvořakov 149 psalm, mogočno delo bogate invencije, ki tako izvajano kot ga je izvajala Glasbena Matica mora doseči popolnen efekt. Vsi štirje koncerti so bili do zadnjega sedeža razprodani in stavi, če bi Matica dala še peti koncert, da bi doživela zopet polno Unionsko dvorano. Naj to zanimanje občinstva in navdušenje na koncertih vzame Glasbena Matica in predvsem neumorni g. koncertni vodja Matej Hubad, ki je imel s koncerti dela in truda, ki ga ne more vsakdo razumeti, kot priznanje za odlične uspehe in umetniški užitek! P. Hugolinu Sattnerju pa naj bo laborov venec, ki ga je prejel že na prvem koncertu, dokaz hvaležnosti za njegovo kulturno delo. On je edini izmed slovenskih skladateljev, ki nam ustvarja večja koncertna dela. Pri izvajanjih kantate »Soči« je gotovo sam spoznal hibe in bo delo tako predelal kot je storil z oratorijem »Assumptio« in njegova zasluga bo, če stopimo Slovenci z izvirnimi deli na kak koncertni oder v tujini.

Zorko Prelovec.